

Samtaler med barn

Fylkesmannen i Agder

Inge Nordhaug

Ulike tradisjonar og forfattarar

- Magne Raundalen m fleire
- Haldor Øvreide
- Kari Gamst og Åse Langballe
- Anne Kirsti Ruud
- Emilie Klinge
- Madge Bray/Rob Tucker

Når barn snakkar

- Barn sine ord kan utfordre makt
- Makt som slår tilbake
- Sterke krefter
- Kari Killen
 - Det er ikkje sant (benkting)
 - Dask ikkje vald (bagatellisering)
 - Ikkje så rart slik de oppførte dykk (legge skuld på barnet)

Skal barn snakke slik at noko kan avdekkast

- Barn gjev frå seg sikkerheten
- Alle profesjonelle som snakkar med barn må være del av sin faglege landsby
- Må kjenne barnevern, politi, krisesenter, familiekontor (på tvers)

Ulike samtaler

- Informerende samtaler
- Avdekkende samtaler
- Bearbeidende samtaler

Det som opnar og lukker

- Meir enn metode, men det kan og lærast
- Leiande spørsmål lukker dialog (Liv Gjems)
- Men leie fram til kva ein vil ha svar på, ikkje for vidt og generelt
- -Kvifor- spørsmål fremjar meiningsdanning og låser der det er løyndommar-gjev kjensle av skuld

Det tabuiserte

- Vi let være å gå inn i tabuiserte tema
- Tabu finns i alle kulturar, og det er «vi» som bærer taubane med oss inn i samtaler
- Trening på å opne om andre tema
- Barnas speglar våre tema

Hvorfor forteller ikke barn om overgrep?

- Minnet om overgrepene er avspaltet eller uvirkelig
- Barnet frykter den voksnes reaksjon
- Barnet frykter konsekvensene av å fortelle
- De er redde for ikke å bli trodd, hjulpet eller forstått
- De føler seg forlegne, skamfulle, skyldbetyngt og skitne
- Barnet er truet
- Barnet forstår intuitivt at det ikke skal fortelle
- Overgrepene er tabubelagt
- Det har ikke skjedd noe

Hva skal til for at barn kan fortelle

- Det må skapes en anledning
- Det må ha en hensikt
- Det må skapes en tematisk forbindelse
- (Tine Jensen et al. 2005)

Og: barnet må ha en opplevelse av å ha tillatelse til å fortelle

Å ta initiativ til samtale

- Det er viktig å se på de kommunikative aspektene ved avdekkingsprosessen. Barn opplever det vanskelig å initiere en samtale om tema som det ikke er etablert samtalevaner om, som er emosjonelt vanskelig å snakke om, og som ikke er samtalt om tidligere. Det er derfor viktig at det er den voksne som tar initiativ til og tilrettelegger for en samtale.

Følelser og kroppsspråk

- Du ser så sint/trist/lei deg ut.
Hva har skjedd?
Fortell det til meg

Tegninger og andre produkter

- Tas vare på. Kommenteres når de er uvanlige:
 - hva er det du har tegnet her?
 - fortell meg om den tegningen
 - hva er dette?
 - hvem er det du har tegnet?
 - hva gjør og tenker den og den (på tegningen)?

Innledning til samtale om overgrep

- Ta utgangspunkt i barnets signaler
- Generaliser: ”jeg kjenner mange barn som gjør/sier/skriver/har det akkurat som deg, og de har opplevd ting de ikke har turt å snakke om. Jeg har lurt på om du også bærer på noe du ikke har turt å si....?”
- Snakk med barnet om hemmeligheter og redsler, og hva som hindrer barn i å fortelle.

Hemmeligheter og redsler

- Snakk med barnet om gode og vonde hemmeligheter
 - at barn er redde for å bryte vonde hemmeligheter
 - at barn er redde for ikke å bli trodd
 - at barn er redde for trusler
 - at barn er redde for hva som kan skje hvis de forteller

Generelle prinsipper i samtalesituasjoner

- Vis interesse, mottakelighet og nøytralitet
- Inviter til samtale på bakgrunn av barnets signaler
- Vær tilstede, nærværende og ha tid til barnet
- Ikke press, - men tilrettelegg for at barnet kan fortelle
- Husk: det er barnet som avdekker, ikke den voksne

Meldeplikt

- Offentlige myndigheter (også yrkesutøvere i medhold av lov om helsepersonell mv.) skal av eget tiltak, uten hinder av taushetsplikt, gi opplysninger til kommunens barneverntjeneste når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet, eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt.

Faser i samtalen

(Gamst & Langballe)

- Forberedelse
- Kontaktetablering
- Introduksjon til tema
- Fri fortelling
- Utdyping
- Avslutning

Forberedelse til samtalen

- Hva trengs av informasjon?
- Hva kan barnet komme til å fortelle?
- Hvordan vil du reagerer om barnet forteller/ikke forteller?
- Hvem kan du få støtte av?
- Sørg for at barnet får noe å drikke
- Ha tegnesaker tilgjengelig (barn som får tegne gir mer informasjon enn de som ikke får tegne).
- Tenk over hvordan og hvor dere skal sitte.
- Alene eller sammen med kollega.

Kontaktetablering

- Skape tillit og trygghet
- Påpek noe positivt ved barnet
- Gi barnet tid til å studere deg
- Involver barnet – hjelpe til med å lage klart

Introduksjon til tema

Si hvorfor samtalen skal finne sted/ ta utgangspunkt i barnets signaler:

- Jeg vil snakke med deg om.....
- I går sa/gjorde du... Hva skjedde?... Fortell.....
 - Det vil jeg vite mer om.....
- Du ser så sint/trist/lei deg ut. Hva har skjedd? Fortell det til meg
- Er det noe du vil snakke/spørre om?

Fri fortelling

- Fortell.....
- Hva skjedde.....
- Aktiv lytting:«*Mhm, ja, så da skjedde det. Fortell mer.....*»
- Gjenta barnets ord/ deler av setningen
- Tåle pauser... «*Nå ble det stille. Jeg lurer på hva du tenker på.....*»

- Benevne det som skjer

Dersom barnet ikke forteller

- Generaliser: ”jeg kjenner mange barn som gjør/sier/skriver/har det akkurat som deg, og de har opplevd ting de ikke har turt å snakke om. Jeg har lurt på om du også bærer på noe du ikke har turt å si....?”
- Dersom barnet ikke forteller; si noe om vonde hemmeligheter, grunner til at barn ikke tør å fortelle noe, «er det slik for deg?», «Hva er det verste som kan skje om du forteller?»

Utdype følelser og opplevelser:

- «*Hvordan var det å være deg da?*». Evt hjelpe barnet gjennom informert gjetning og/eller generalisering; «Jeg har snakket med mange barn som har opplevd det samme som deg, og de har sagt at de har vært redde/lei seg/sint/fortvilet. Er det slik for deg?»

Oppsummering

- Oppsummere det barnet har fortalt, gi barnet mulighet til å rette på oss, evt utdype.
- Oppsummeringer underveis hjelper barnet til å fortsette i sin frie fortelling.
- Dersom man skal skifte tema i samtalen er det lurt å ha en oppsummering av hva man har snakket om til nå, før man introduserer nytt tema.

Avslutning

- Grov oppsummering
- Fortelle barnet hva som skal skje videre
- Rose barnet for å ha snakket med deg
- Snakke om et nøytralt tema/lukke samtalen

Kommunikasjon som lukker – passiv

lytting

- Hvorfor-spørsmål
- Ja/nei-spørsmål
- Valgspørsmål
- Vide og generelle spørsmål
- Ledende spørsmål
- Projisere
- Overhøre
- Tvil og benekting
- Skifte av tema
- Utspørring

[Lukkende kommunikasjon](#)

Metodiske grep som åpner for fri fortelling:

- Imperativ form
- gjentakelse
- bekreftelse
- oppsummering
- lytt mer enn du snakker
- unngå for mange spørsmål

Hva lukker:

- ja/nei spørsmål
- valgspørsmål
- projisering
- overhøre
- tvil/benekting

Ulike linker

- Ressursar om skader ved overgrep
 - <http://www.rvtsvest.no/video/>
- Videolink til samtalemotodikk
 - <http://www.rvtsvest.no/filmar-om-avdekkande-samtalar-med-barn/>

HJELPEARK SAMTALER MED BARN

FORBEREDELSE:

Kjennskap til barnet

- Hva vet jeg, hva må jeg vite

Hvor skal samtalen finne sted?

Hjelpemidler?

- Tegning – barn forteller mer, både fakta og følelser, dersom de kan tegne samtidig + den som intervjuer stiller mer åpne spørsmål, lytter mer aktivt

Hva kan barnet komme til å fortelle?

Hvordan vil jeg reagere dersom barnet forteller/ikke forteller?

Hvem kan jeg kontakte ved behov for bistand?

Hvilken informasjon kan jeg gi barnet?

KONTAKTETABLERING:

Påpeke noe positivt ved barnet, slik at barnet føler seg sett

Ta barnet med i klargjøring av rommet, for eksempel bare inn vann. Gi barnet litt tid til å å «studere» deg.

INTRODUKSJON TIL TEMA:

Si hvorfor samtalen skal finne sted. «Da vi gikk på tur i går sa du...», «I det siste har du sett så sint/glad/lei deg ut...», «Når barn blir så sinte som du ble tidligere, så er det ofte fordi de har det vondt inni seg.....», «Noen har ringt/skrevet til oss og fortalt at de er bekymret for deg....»

«I dag skal vi snakke om... Er det noe du vil snakke om?»

FRI FORTELLING:

«Hva har skjedd? Fortell!»

Gjenta barnets ord

Tåle pauser, ext påpeke pauser; «Nå ble det jammen stille her. Jeg lurer på hva du tenker på...»

Lytt aktivt; «mm, ja, så da skjedde det, fortell mer...»

Dersom barnet ikke forteller; si noe om vonde hemmeligheter, grunner til at barn ikke tør å fortelle noe, «er det slik for deg?», «Hva er det verste som kan skje om du forteller?»

UTDYPE OPPLEVELSER OG FØLELSER:

«Hvordan var det å være deg da?». Ext hjelpe barnet gjennom informert gjetning og/eller generalisering; «Jeg har snakket med mange barn som har opplevd det samme som deg, og de har sagt at de har vært redde/lei seg/sint/fortvilet. Er det slik for deg?»

OPPSUMMERING:

Oppsummere det barnet har fortalt, gi barnet mulighet til å rette på oss, ext utdype.

Oppsummeringer underveis hjelper barnet til å fortsette i sin frie fortelling. Dersom man skal skifte tema i samtalen er det lurt å ha en oppsummering av hva man har snakket om til nå, før man introduserer nytt tema.

AVSLUTNING:

Rose barnet for å ha snakket med deg. Fortelle barnet hva som skal skje videre. Snakke om noe hverdagslig for å runde av.

- **Emilie Klinge; Barnesamtaler**
 - ISBN 9788205361164
- **Haldor Øvreide, Samtaler med barn**
ISBN:9788276345834
- **Kari Gamst; Profesjonelle barnesamtaler**
 - ISBN:9788215018515
- **Anne Kirsti Ruud: Hvorfor spurte ingen meg?**
 - ISBN:9788205391338
- **Sven Åke Christensson**
 - Traumatiske minnen, Brott och minne, Avancerad avhørs och intervjuteknik (alle Natur och Kultur)
- **Madge Bray: Barnets stemme Pax forlag 93**
–Poppies on the Rubish Heap- ISBN 0862412943 91

Nancy Davis: Det var en gang 1 og 2

Terapeutiske historier

Omsett til norsk ved

Gunhild Odland og Åse Caspersen

Det var en gang 1

Utgitt:2002

Forlag: Unipub forl.

Innb:Perm

Språk:Norsk Bokmål

Sider:618

Format:32 x 28 cm

ISBN:978827477080

Det var en gang 2

Utgitt:2004

Forlag: Unipub forl.

Innb:Paperback

Språk:Norsk Bokmål

Sider:409

Format:29 x 23 cm

ISBN:9788274771710